SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1089

av Liza-Maria Norlin (KD)

Straff och skydd mot brottsliga angrepp på de gröna näringarna

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och skärpa straffen för brottsliga angrepp som hindrar laglig verksamhet inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och föreslå straffsanktionerade tillträdesförbud till avgränsade verksamhetsområden inom de gröna näringarna vid konkret risk för brott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till skyndsamma ingripanden och frihetsberövanden, inklusive häktning vid konkret risk för fortsatt brottslighet, i samband med brottsliga angrepp på de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den som brukar sin skog, driver ett lantbruk eller arbetar inom skogsindustrin ska kunna gå till arbetet i trygghet. Äganderätten och möjligheten att bedriva laglig näringsverksamhet behöver ett verkningsfullt skydd mot hot, intrång och skadegörelse. När brottsliga aktioner stoppar verksamheter drabbas företagare och anställda, men också de lokalsamhällen som är beroende av arbetstillfällena.

De gröna näringarna har stor betydelse för Sveriges livsmedelsförsörjning, beredskap och klimatomställning. Ett hållbart brukande av skogen och utvecklingen av biobaserade produkter bidrar till att ersätta fossila råvaror. Kristdemokratisk politik utgår från förvaltarskap och respekt för den enskildes ansvar och ägande. Företagare som följer lagar och myndighetsbeslut ska kunna lita på att samhället skyddar deras verksamhet.

Skärpta straff för brottsliga angrepp

Klimat- och djurrättsaktivistiska aktioner kan aktualisera flera olika brott, beroende på hur de genomförs. Det kan exempelvis röra sig om olaga intrång, egenmäktigt förfarande, skadegörelse eller olaga hot. Att någon hänvisar till ett miljö- eller djurskyddsintresse innebär inte någon generell rätt att begå sådana brott.

Regeringen bör låta se över brottsbeskrivningar och straffskalor i syfte att skärpa straffen och stärka skyddet för lagliga verksamheter inom jordbruk, djurhållning och skogsbruk samt för anknuten industri. Översynen bör särskilt pröva hur planerade och upprepade angrepp som orsakar betydande driftstopp, ekonomisk skada eller fara för människor och djur ska få ett tydligare genomslag i straffvärdet. Detsamma gäller gärningar där arbetsmaskiner eller transporter hindras på ett sätt som skapar allvarliga säkerhetsrisker.

Det bör också utredas om det finns luckor i straffansvaret när någon genom fysiska aktioner avsiktligt och allvarligt hindrar laglig verksamhet på en arbetsplats i skog och mark. Om befintliga bestämmelser inte ger ett tillräckligt skydd bör regeringen föreslå en tydligt avgränsad kriminalisering. Reglerna ska utgå från gärningens skada och farlighet och kunna tillämpas oavsett vilket motiv gärningspersonen anger.

Tillträdesförbud som förebygger nya brott

En företagare ska inte behöva invänta ännu ett angrepp innan samhället kan agera. Regeringen bör därför utreda och föreslå en möjlighet till personliga, straffsanktionerade tillträdesförbud när det finns en konkret risk för brott mot en verksamhet inom de gröna näringarna. Förbud bör kunna avse exempelvis en gårdsanläggning, en djurhållningsanläggning, ett industriområde eller ett tydligt avgränsat område där skogsarbete pågår.

Förbuden behöver kunna beslutas skyndsamt och avgränsas i både tid och rum. Utredningen bör pröva möjligheten till interimistiska beslut och hur överträdelser

effektivt ska kunna beivras. En individuell riskbedömning ska ligga till grund för beslutet, och det ska finnas möjlighet till domstolsprövning. För skogsarbete behöver det särskilt klargöras hur förbudsområdet kan beskrivas så att den berörda personen vet var förbudet gäller.

I SOU 2026:48 Tillträdesförbud behandlas frågan om aktivister som förflyttar sig från en lantbrukares mark och fortsätter hotfullt eller brottsligt agerande från en annan plats. Utredningen lämnar inga förslag i den delen och framhåller att bredare överväganden behövs. Regeringen bör ta frågan vidare med ett tydligt uppdrag som omfattar de gröna näringarnas behov av skydd.

Snabba ingripanden vid risk för fortsatt brottslighet

Samhället behöver kunna avbryta pågående brott och förhindra att samma person omedelbart återupptar brottsliga handlingar. Regeringen bör därför se över om polis och åklagare har tillräckliga verktyg för skyndsamma ingripanden vid upprepade angrepp på lagliga verksamheter. Översynen bör omfatta såväl möjligheterna att avlägsna personer som förutsättningarna för gripande, anhållande och häktning.

Häktning beslutas av domstol. Enligt 24 kap. rättegångsbalken kan risk för fortsatt brottslighet utgöra häktningsgrund, men även andra krav måste vara uppfyllda. Om den misstänkte bedöms komma att dömas endast till böter får häktning enligt huvudregeln inte ske.

Översynen bör pröva hur möjligheterna till frihetsberövande kan stärkas när det finns en konkret och dokumenterad risk för fortsatta allvarliga brott. Behovet av lagändringar ska bedömas tillsammans med straffskalorna och med beaktande av mindre ingripande åtgärder. Syftet är att skydda människor och verksamheter mot fortsatt brottslighet, med individuell prövning och bibehållna krav på proportionalitet.

Tryggt företagande och rättssäker miljöprövning

Rätten att framföra kritik, demonstrera och använda lagliga möjligheter till miljörättslig prövning ska värnas. Tillträdesförbud och straffansvar ska knytas till konkret brottsrisk respektive straffbara handlingar.

Regeringen bör återkomma med förslag som stärker skyddet för företagare och anställda inom de gröna näringarna. Den som följer lagen och tar ansvar för sin verksamhet ska ha rättsstatens stöd när andra försöker stoppa arbetet genom brott.

Liza-Maria Norlin (KD)